

Iz naše organizacije.

Kranjsko.

Iz „Društva za zgradbo učiteljskega konvikta v Ljubljani“. Odbor je imel pustno nedeljo sejo, v kateri je I. razpravljal o sklepih zadnjega obnega zborovanja. Glede proračuna in razpisa potrebnih načrtov odbor popolnoma soglaša z mnenjem, izraženim nam na obnem zboru, naj se s tem še nekoliko počaka, da se zgradbeni kapital izdatno še poveča, ker sicer bi se trudili, zbirali in zidali le za druge. Glede zgradbe in notranje uredbe pa se bo odbor po svojih odposlancih poučil pri raznih enakih zavodih in na podlagi teh informacij potem svoječasno preskrbel načrte in proračun. Glede stavbišča pa je že pred leti občinski svet ljubljanski obljubil: „da bo ob času, ko bo do moč pričeti z grajenjem učiteljskega konvikta, in kadar bo društvo preskrbelo si v ta namen potrebna sredstva, drage volje podpiral podjetje bodisi s prepustitvijo stavbinega prostora, bodisi z denarnim prispevkom“. Istega leta (1897) pa nam je obljubil svojo podporo tudi deželni zbor kranjski, ki je sklenil: „da priznava važnost in korist učiteljskega konvikta v Ljubljani ter je pripravljen ob svojem času v to svrhu dovoliti primeren denarni prispevek, kadar bo zgradba konvikta zagotovljena“. Odbor se bo po želji obnega zborovanja obrnil tudi do vseh ljubljanskih učiteljskih društev, da se izjavijo, koliko in kakšnih prostorov bi potrebovalo vsako v svoje namene, da se te želje upoštevajo pri razpisu načrtov. II. Dalje je odbor sprejel ponudbo tov. Iv. Štruklja ter za prav majhen znesek odkupil njegovo knjižico „Sola in dom“, ki se bo dala v tisk, ko bo končan tozadevni dogovor. Ob tej priliki se je tudi razgovarjalo o izdaji J. Žirovnikovih narodnih pesmi, kar se pa definitivno določi, ko dobi odbor dotične pesmi v svojo last. III. Odbor se je končno razgovarjal o ponudbi neke zavarovalnice, kar se pa odloži, dokler se ne uravna zadeva med „Zavezo“ in banko „Slavijo“.

Jubilejska samopomoč. Zopet je kruta smrt posegla v naše vrste. Pri Sv. Marjeti na Dravskem polju je dne 29. prosinca 1907 umrl tovariš Andrej Golob v 57. letu svoje starosti. Vdovi go-pé Bertti Golob sem dne 5. t. m. poslal vsoto 432 K. Tekom tega meseca razpošljam položnice in prosim, da člani vplačajo znesek 2 K 10 v. One članice, ki se še niso odzvali za letnino in zadnji slučaj smrti, prosim pa, da to sedaj skupno store. Ker je pristopil zopet en član, je število članov sedaj 216. Tovariši, agitujte v svojem okrožju za pristop k društvu, zakaj čim več nas bo, toliko bolje v takih slučajih za ostalo družino. Pripomnim, da pošljam vedno vsem članom položnice; če se kje katera izgubi, ni moja krivda.

Studenc-Ig, dne 10. svečna 1907.

Franc Ks. Trošt.

Štajersko.

Ptujsko učiteljsko društvo je imelo svoj občni zbor dne 7. t. m. ob izborni (1) udeležbi, t. j. navzočih je bilo nekaj nad $\frac{1}{3}$ članov. G. predsednik je podal pregled delovanja društvenega v preteklem letu, iz katerega povzamemo, da je imelo društvo v tem letu 6 zborovanj, tri predavanja; da sta izmed društvnikov 2 umrli, eden nas zapustil, 3 nanovo pristopili, tako da je bil koncem leta status quo ante. Pri današnjem zborovanju so se pridružili društvu zopet 3 udi: Žiber Al. od Sv. Marka, Horvat Fran. iz Ptujске okolice in Čeh Ivan od Sv. Marjete. Blagajnica nam je pokazala zopet enkrat svojo bogato praznino — prebitka je celih 6 K, in poleg tega še nismo ne pri konviktu, ne pri učiteljski posojilnici in ne pri tiskarni... Jadna nam majka pri takem uboštvi! Pregledovalca računov, Klanjšček in Meško, predlagata za blagajničarico gđe. Luknarjevo absolutorij, kar se ji tudi podeli. — Poleg novega predsednika Fr. Žihra od Vurburka se je konstituiral odbor za leto 1907 tako: podpredsednik — Fr. Šorn od Sv. Lorenca na Dravskem polju, tajnika — Fran. Fleré od Sv. Lorenca Sl. g. in Mici Dullerjeva od Sv. Vida, blagajničarica — Marijana Luknarjeva iz Ptujске okolice, knjižničar — Valentin Kajnih iz Ptujске okolice, odbornika — Fran. Meško iz Selin Ivan Strebe od Sv. Andreja Sl. g., pevovodja — Fran.

Horvat iz Ptujске okolice. Tov. Fr. Žihra se zahvali kot predsed. v svojem in v imenu novega odbora za zaupanje in pravi, da bo po možnosti skrbel vedno za zanimiva in poučna zborovanja — naj ga le tudi drugi podpirajo. — Med predlogi se določi, da se pošiljajo na šolska vodstva za vsako zborovanje vabila kot tiskovina. Na predlog tov. Peska zlože za ubogo domačo blagajnico doščniki, ki niso bili v Graecu, 10 K. Obveljal je tudi drugi njegov predlog, da naj plača vsakdo 1 K, ki izostane neopravičen od zborovanja. Na predlog istega tovariša se sklene uvesti vprašalne škrinjice. Tov. Pavel Fleré pa je s svojim predlogom, naj se udnina z ozirom na zvišanje prispevka „Zavezi“ zviša, srečno pogorel. Ko se še določi prihodnje zborovanje na 7. marca in obljubi tovariš Strelec govoriti „O nabiranju krajepisnih imen“, se zborovanje zaključi s klicem: Vse učiteljstvo 24. t. m. v Ptuj na shod narodne stranke! P. F.

Učiteljsko društvo za celjski in laški okraj je imelo svoje glavno zborovanje 13. januarja t. l. v deški okolici šoli v Celju. Krasni zimski dan in zanimiv vzpored sta privabila nad 35 tovarišev in tovarišice k društvenemu sestanku. Na novo so pristopili društvu ti-le tovariši, oziroma tovarišice: g. Kisslinger iz Celja, gđe. Brišnikova in g. Kranjc iz Petrovč, gđe. Oiglerjeva iz Liboj in gđe. Siterjeva iz Šmartna v Rožnem dolu, kot gost pa je bil navzoč tov. g. Pestevšek iz Laškega, svoj pristop k društvu je tudi prijavila gđe. Cererjeva iz Nove Cerkve.

V vnesenih besedah je pozdravil tov. predsednik, g. Armin Gradišnik, v obilem številu navzoče tovariše, želeč jim obilo sreče v novem letu in bodreč jih k upanju v boljšo bodočnost. Poudarja, da ni noben stan tako zadostavljen, kakor naš učiteljski, kar se tiče gmotnega položaja; država skrbi v obilni meri za svoje uslužbence, a za nas se ne briga nihče. Treba se je torej trdneje združiti, da priborimo to, kar nam gre. Letošnje leto nam obljublja mnogo napornega truda, a učiteljstvo je organizovano in ve, kaj mu je storiti, kadar mu gre za svoje interese. — Društvenikom polaga na srce, naj si volijo nove predsedništvo, katero naj zasede moč, ki se ni izrabila kakor on.

Poroča, da se je opravičil tov. g. Ivan Jezovšek in tov. g. Fr. Kranjc, ki je šel domov k bolnemu očetu, tovariš g. Černejš pa pošilja iz Maribora društvnikom iskrene pozdrave. Izstopila sta iz društva tov. g. Fr. Zupančič iz Št. Ruperta na Laškem in tov. g. Rajner iz Hrastnika, ki sta pristopila novemu društvu v sosednem okraju Opomnim tudi, da se nadzornik g. Josip Supanek ne more udeležiti današnjega sestanka, pozdravlja pa po-ebej gđe. Beti Supanekovo iz Teharij. Čestita tovarišem, oziroma tovarišicam na srečno prebitem usposobljenostnem izpitu; kakor: gđe. Kosijevi, gđe. Gajškovi, gg. Žagarju, Valeačiču in Stantetu.

Po prečitaniu zapišnika zadnjega zborovanja v mesecu novembru 1906 se je razpravljalo o izpremembi našemu društvu. Sprejel se je predlog tov. Fr. Brinarja, da društvo naj ne sklepa zdaj o tem, ampak naj čaka, da sosedno bratsko društvo želi izpremembo oficijalnega imena našemu društvu.

Na to opozarja tov. predsednik na splošni učiteljski shod v Graecu na dan 2. februarja. Pozivlja tovariše k polnoštevilni udeležbi, s čimer pokažemo, da smo slovenski učitelji v gmotnem oziru solidarni z nemškimi kolegi; le z združenimi močmi nam je mogoče doseči boljše gmotno stanje.

Določi se, da z ozirom na shod v Graecu odpade zborovanje za mesec februar, vrši se pa 19. marca.

Na to pride letno poročilo tajnikovo, ki se sprejme z odobravanjem in iz katerega posnamemo sledeče:

V društvenem letu 1906 je bilo pet zborovanj, pri katerih je bilo skupno 152 zborovalcev, torej pride na vsako zborovanje povprečno 30 zborovalcev. — Društvo šteje: 1 častnega člana, 75 rednih in 10 podpornih članov; zaradi preselitve v drug okraj smo izgubili tri članice, a dva sta ostala še člana našega društva. Pri društvu sta tudi dva okrajna šolska nadzornika. — Na vsako zborovanje pride po eno predavanje, in sicer: tovariš g. Šah je razpravljal o novem šolskem in učnem redu; profesor g. Josip Kožuh je imel dve predavanji o stožčevi projekciji; tovariša gg. Fr. Krajnc in Fr. Brinar sta razpravljala o nerazdeljenem času ponka, o „Učiteljevem delovanju

izven šole" pa tovariša gg. L. Černej in Petriček. — Glede šolskega in učnega reda se je sklenila primerna resolucija. Društvo se je dalje izjavilo v zadevi uvedbe obligatoričnih kmetijskih nadaljevalnih šol z istočasnim skrajšanjem šolske obveznosti na 6 ali 7 let, izjavo pa je poslalo c. kr. kmetijski družbi štajerski in c. kr. dež. šol. svetu v Gradcu. — Razpravljalo se je tudi o uvedbi dvomesečnih počitnic. Društvo je dalje opozorilo štajerski „Lehrerbund“, naj stori potrebne korake, da bodo tudi učiteljice ročnih del, ki so učiteljske soproge, deležne pokojnine. — Stavil se je tudi predlog, naj se naroči vsako šolsko vodstvo na „Planinski Vestnik“.

Tajnikovo letno poročilo tudi omenja, da so popolnoma zapadle pevske vaje za prireditev koncerta v prid „Učiteljskemu konviktu“.

Iz poročila gđe. blagajničarke zremo, da je bilo dohodkov 107 K 84 h, stroškov 79 K 63 h, torej prestanka 28 K 21 h; ta pa bi bil še večji, ko bi vsi tovariši storili svojo dolžnost. Gospodična blagajničarka se je neumorno trudila v minulem društvenem letu za gmotno stran društva, za kar se ji je izrekla iskrena hvala Pregledovalcem so bili voljeni tov. g. Fr. Brinar, gđe. Brinarjeva in gđe. Kalšek.

Glede nabave časnikov se je sklenilo šele po poročilu knjižničarjevem sklepati o nabavi novih knjig in časnikov.

Za društveno leto 1907 se je sestavil sledeči odbor: Predsednik g. Armin Gradišnik — Celje; podpredsednik g. Anton Petriček — Žalec; tajnik g. Rudolf Wudler — Griže; blagajničarka gđe. Žižek — Šmartno v R. D.; pevodja g. Rajko Vrečar — Žalec; knjižničar g. Josip Žagar Celje; odbornika: g. Fr. Krajnc — Celje in gđe. Marija Orač — Št. Jurij ob juž. žel.

Književnost in umetnost.

„Domače ognjišče“. List za starše in vzgojevalce slovenske mladine. — V „Učiteljski tiskarni“ je začel izhajati nov list, edin svoje vrste, ki si je stavil prevažno in prelepo nalogo, da hoče pospeševati zvezo med domom in šolo ter krepiti njiju vzajemno delovanje. Prva številka je bogata po lepi in izbrani vsebini, ki utegne že sama pridobiti „Domačemu ognjišču“ lepo število naročnikov in bralcev. Tudi tiskarna se je izkazala; listu je dala prikupno zunanjo obliko in fin papir ter — kar je mnogo vredno — tako nizko ceno, da Slovenci nimamo cenejšega lista. 2 K je vendar tako malo, da ne more biti manj. Vse to so torej stvari, ki govore za „Domače ognjišče“ najglasnejšo priporočilno besedo. — Z ustanovitvijo tega lista je napravilo učiteljstvo lep korak naprej. Sedaj ima svoj šolsko-politiški list („Učit. Tov.“), svoj znanstveno-pedagoški list („Popotnik“), list za mladino („Zvonček“) in sedaj še list za starše. Tako popolne časnikarske organizacije nima nobeno drugo učiteljstvo. To je dokaz njegovega dela in napredovanja.

Popotnik.*) Letnik XXVIII. Št. 1. — Dr. Fran Ilešič priobčuje na uvodnem mestu svoje predavanje na glavni skupščini društva slovenskih profesorjev „Analiza in sinteza v našem narodnem življenju“. Pisatelj govori tudi v tem spisu s tisto iskrenostjo in prepričevalnostjo, ki smo je vajeni pri njem. Deloma se opiramo na izvajanja dr. Ilešiča na uvodnem mestu današnje številke. — Enako zanimanje zbudi gotovo tudi naslednji članek „Pojem „jaz“ in njega odnošaji do volje“. Pod člankom je zapisan le skromni X, a za njim se skriva ime razsodnega in mislečega pisatelja. Zadnji citat v tem članku tudi podpira izvajanja našega uvodnika. — Razpravo češkega pisatelja J. Zemanova „Razdelitev učencev po zmožnostih“ prijavlja v slovenskem prevodu Dragotin Pribil. Članek govori o mannheinskem šolskem sistemu, ki ga je uvedel zdravnik Sickingen. — Fr. Fink odgovarja vprašanju „Ali naj učitelj pri pouku v risanju po predmetu riše na tablo in kdaj se ima to zgoditi?“ Pisatelj navaja razne strokovnjake, končno podaja svoje sklepe.

*) Ta referat je bil spisan že za zadnjo številko, a zaradi tesnega prostora je moral izostati. Dotične opazke se torej ozirajo na zadnji uvodni članek, ne pa na današnjega.

Spis je aktualen, ker tudi po slovenskih šolah vztrajno reformujejo pouk v risanju. — „Šolsko-higijenski utrinki“. Pod tem naslovom je začel prijavljati tovariš Ig. Šijánc izvise, ki jih je nabral iz raznih knjig in perijodičnih spisov, govorečih o šolski higijeni. Šijánčevo delo je vredno vse hvale, ker utegne tudi končno pri nas zbuditi zanimanje do tako zanemarjenega šolskega zdravstva. — Posebno opozarjamo na poziv češke „Jednote komenskega društva za reformo šolstva“, ki deluje za v istini avtomno in svobodno šolo. — „Šolstvo v tujini“ govori o danskem, japonskem, islamskem in angleškem šolstvu — „Razgled“ (Listek — Pedagogiški paberki — Kronika) objavlja na štirih straneh obilo zanimivih drobtin, ki so jih spretno roke nabrale širom sveta. — Iz navedene bogate vsebine je razvidno, da je opravičen in utemeljen naš klic: Širite in priporočajte „Popotnika“!

Svobodna Misel. Glasilo slovenske sekcije „Svobodne Misli“. Uredništvo in upravnništvo Praga-Vinogradi, Češko. Izhaja desetkrat na leto in stane 2 K. — Izšla je prva številka tega novega lista, ki objavlja ta-le program:

Ideal Svobodne Misli, mednarodne zveze za obrambo pravice za svobodno izražanje vsake človeške misli na verskem, političnem in socijalnem polju, je približno tako-le stanje družbe:

„I. Znanost, kot stremljenje po absolutni resnici, naj uravnava in urejuje razmerje posameznika napram družbi in celemu vsemirju; naj vodi človeštvo k delu, vzorom, radostnemu življenju.

II. Njena npravstvena posledica bo pa morala, soglašajoča z znanstvenim spoznanjem in družabno vestjo, izvajana s človekoljubjem in človeško solidarnostjo z vsakim naših bližnjih ter učeča razumno omejitev osebne svobode v prospeh celote.

III. Ta etika se socijologiški izrazi v družbi, ki jo bo upravljala volja ljudi brez nasilja predpravice staležev ali razredov, in sicer, v svrhu gibkejše in pravilnejše družabne organizacije v kolikor mogoče malih in federativnih oblikah.

Sredstev in metode za dosego tega vzora Svobodna Misel ne predpisuje, ker ne mara biti dogmatična; skrbeti hoče za sintezo stremljenj, vodečih do tega smotra, toda prepušča vsakemu somišljeniku, da bi deloval zanj po svoji zmožnosti in vesti; stoji izven strank in zahteva od njih samo svobodo mnenja, ker je prepričana, da je samo s svobodnim razmišljanjem mogoče najti faktorje in zaključke, na katerih bo mogoče suovati boljšo prihodnost človeštva.

Kot načrt za delo si določa Svobodna Misel to-le:

I. Vsakršno podporo vsakemu stremljenju, ki ima za namen zavednost, plemenitost in blagor človeštva, kot v etičnem, tako tudi v družabnem oziru; kolikor mogoče širiti vse misli, katerih smoter je npravna, razumska in telesna povzdiga človeka.

II. Boj proti klerikalizmu, t. j. kakršnemu-koli nasilstvu proti mislim ali njih nositeljem v prospeh kakršne-koli dogme kot zapreke razvitka in vsled tega zadrževanje človeštva na poti k popolnosti; ta boj naj se vrši z navajanjem misli na samostojno razmišljanje kot najboljšemu sredstvu proti vplivu in moči dogem, ali pa s potrebno obrambo.

III. Odstranjevanje nasilništva sploh, naj si že bo na polju dela ali osebne svobode; razume se samo posebi, da obsoja Svobodna Misel kapitalistiške ali militaristiške se polastitve posameznika, ker smatra to za evolučno stopnjo doslej barbarskega človeštva, ki bo premagana in nadomeščena s popolnejšo. Svobodna Misel ne postavlja nikakih načrtov v tej izpmembi, prepušča prihodnjim dobam njih uresničenje in izpeljavo, pač pa podaja vsem roko v pomoč, ki delujejo za ta smoter.

Vsled tega vzora in dela, opirajočih se s svojimi temelji na neuničljivo hrepenenje človekovo po sreči, je Svobodna Misel opravičena, da obstoji, ker je vsled obojega logična in nepremagljiva potreba dosedanega mišljenskega razvitka človeštva.

Vsebinska prve številke je jako zanimiva in raznovrstna in utegne pridobiti listu mnogo čitateljstva. V listu je tudi več vesti iz življenja učiteljstva.

Novi državnozbornski volilni red. Z zemljevidom in imenikom volilnih okrajev na Kranjskem, Štajerskem, Koroškem, in Primorskem. Spisal Z. Ž. Cena 60 h, s poštnino 70 h. V Kranju 1907. Tiskal in založil Iv. Pr. Lampret. — Knjižica objavlja določbe ravnokar sankecioniranih zakonov, ki se z njimi